

Biskop i Nidaros
Herborg Finnset

Visitass i Byneset og Leinstrand sokn i Heimdal prosti

22. – 27. november 2022

Visitassforedrag Søndag 27. november 2022

Kjære alle sammen: det har vært så oppmuntrende å være på visitass i Byneset og Leinstrand menighet, og møte dere.

Det er strukket en høy himmel over landskapet vi har beveget oss fram og tilbake i denne lille uka. Lav novembersol har lyst opp det vide kulturlandskapet, med mange spor etter menneskene som bor her.

Den høye himmelen er der også i åndelig forstand: Hos de vi har møtt, har vi også opplevd at det er strukket en høy himmel over livet: Kjærlighet og tilknytning til kirke og kristen tro og livsforståelse, og en opplevelse av å *høre til* i folkekirka.

Det har vært mange fine møter: jeg vil særlig trekke fram ett: møtet med noen av de yngste på gårdsklubben for barn: På Opeggen gård kan barn være med på gårdsklubb: først bibelfortelling, og så mye tid til å være sammen og stelle hestene og ri på dem, kose med kaniner eller hoppe i høyet, mat og leik. Det var fint å filosofere sammen med barna på et trosopplæringstiltak forankra i de mulighetene som er der dere bor.

Å være på visitass er å *se*. Å være på visitass er å *spørre*: «*Hvordan står det til?*» Å møtes under en visitass er en mulighet til å løfte blikket, og se sitt eget i perspektiv. Når vi løfter blikket, kan vi også bedre få øye på Gud, som holder sitt kjærlige blikk på oss. Formålet med visitassen er å støtte, inspirere og veilede menigheter og ansatte, og synliggjøre kirkas nærvær i lokalsamfunnet. Den kan beskrives som et *speil*: vi ser oss selv, vi kan kjenne oss igjen og bli glad for det vi ser. Her ligger det en mulighet til å spørre: hva kan fornyes, hva skal få være slik det er? Her er en anledning til å se på dagens situasjon, og hvor og hvordan veien går videre for menighetene. Vi gjenkjenner oss selv i det speilet som visitassen kan være.

Visitassen skal være med og legge til rette for at kirka enda bedre kan fylle sin oppgave: å være et sted hvor håp og tro kan vokse, hvor vi får del i Guds nåde og kjærlighet, og være et sted hvor vi kan *være til* for hverandre, og hvor vi kan være med og skape *mer himmel på jord*.

Møte med de ansatte

Møtet med de ansatte er et av visitassens viktigste møter. Vi har møtt en liten stab med dedikerte medarbeidere som ønsker at kirka skal være en levende kraft i bygda. Takk for tillitsfull samtale om gleder og utfordringer i arbeidet. Staben er preget av godt samarbeid, og opptatt av å løse oppgavene sammen.

Sokneprest Sveinung Enstad er i ferd med å avslutte sin tjenestetid i Byneset og Leinstrand. Takk for en solid innsats på mange arbeidsfelt, for at du i smått og stort har vært evangeliets budbærer her på Byneset og Leinstrand.

Menighetsforvalter, klokker og kirketjener Helge Venås er en viktig tradisjonsbærer i menigheten. Han kjenner historien og folket over flere generasjoner. Han fortjener stor takk for innsats og trofasthet gjennom 30 år. Takk også for den interessante gjennomgangen av historien til Byneset kirke som vi fikk på visitasens første dag.

Menighetspedagog Bjørn Olav Berg er også dypt forankret i bygda. Som menighetspedagog (og musiker) har han en utrolig kontaktflate til barn og unge og deres foresatte. Med oppfinnsomhet og åpenhet for nye tiltak har han lagt til rette for mange gode møter der barn og unge kan komme med sin tro og tvil.

Det er et rikt sang- og musikkliv i Byneset og Leinstrand, noe som kantor Wenche Helene Fossen nyter godt av i sin jobb, - en stor berikelse for menigheten.

Diakoniarbeider Unni Taraldsen Engen har også en stor kontaktflate. Hun vet å knytte kontakt med den store frivillighetskulturen på Byneset og Leinstrand, og har fått god innpass i mange sammenhenger.

Barn og unge

I løpet av uka har vi sett flere kontaktflater som menigheten har med barn og unge. Her er det stor satsing, og de ansatte investerer mye av sin tid her. Vi ser også hvordan frivilligheten i bygda støtter opp om arbeidet for barn og unge.

Barn og unge er akkurat så forskjellige som andre mennesker, og alle trenger oppmerksomhet fra voksne og oppleve å bli møtt, verdsatt og utfordret. Slik har det bestandig vært. Skolen er en viktig arena for dem alle. Hvordan ser det ut i dag? Vi fikk en fin og åpen samtale med enhetsleder Vibecke Norum Aune på Spongdal skole om barn og ungdoms oppvekstvilkår i dag. Takk for godt samarbeid med kirka!

Møtet med skolens 10.-klassinger førte oss inn i en ivrig samtale om tro og vitenskap. Og dagen før var vi med da menighetens konfirmanter var samlet til undervisningstime. Også her var engasjementet stort. Vi merket oss at konfirmantene var ekstra lydhøre når vi voksne fortalte troshistorier fra egne liv. Konfirmantdeltakelsen er svært høy, det vitner om kvalitet i opplegget. Dette er det viktig å ta vare på.

I Leinstrand kirke var vi sammen med barn fra Nypvang barnehage på adventsstund. Kontakten med bygdas barnehager er god og er et viktig menighetsarbeid. Å møte barn fra tidlig alder og langs hele oppveksten er viktig for å ta vare på den solide kirkelige forankringen som kirka har i Byneset og Leinstrand. Her er menigheten forbilledlig. Tilbudet er mangfoldig, og oppslutningen er stor. Rapportene forteller blant annet om babysang og speiderarbeid, og i helga hører vi at nesten en hel skoleklasse fra Spongdal deltar på Lys Våken-helg i Kolstad kirke.

Vi har blitt imponert over frivilligheten i bygda. Gårdsklubben på Opeggen gård er allerede nevnt, et unikt tiltak som gir så mye til andre når dedikerte mennesker vet å dele av sine ressurser.

Fusion ungdomsklubb gjorde inntrykk. Å gi rikelig med voksennærvær, kjærlighet, fellesskap og bibelfortellinger på Berg bedehus er folkekirkelig ungdomsarbeid på sitt beste. Trondheim kommune har sett det, og støtter tiltaket økonomisk. Klubben bæres også av ungdomslederne som menigheten hele tiden rekrutterer til og gir utfordrende oppgaver.

Bygda i byen

Byneset og Leinstrand er en del av Trondheim kommune. Men soknet skiller seg ut fra de fleste andre soknene i kommunen ved sitt tydelige bygdepreg. Trondheim er en av de største landbrukskommunene i Trøndelag, det tenker vi ikke så ofte på. Store og små landbrukseiendommer preger landskapet, og matproduksjon har vært kjernevirksomheten gjennom alle tider.

Vi er blitt servert mye spennende lokal og kortreist mat som produseres her. Slik blir dette visitasforedraget også en takk-for-maten-tale.

Vi har fått et lite innblikk i denne viktige delen av samfunnet på Byneset og Leinstrand. Til tross for det vi vet om ensomhet og vanskelige kår for landbruket, ser vi at det også skjer positive ting. Folk på Byneset og Leinstrand er absolutt med på å oppfylle bønnen «Gi oss i dag vårt daglige brød».

På Onsøyen gård presenterte Jan Arve Langørgeren det nye prosjektet «Trondheims matperler», der flere produsenter har gått sammen i et nettverk for å lage nye matopplevelser. Slike initiativ er krevende, og det er fint å se at det lykkes. Og flott å merke at hele bygda heier på tiltaket, det gir positive ringvirkninger for mange.

Skjetlein videregående skole er et viktig sted på Leinstrand, en skole som også har en lang historie i trøndersk landbrukskultur. Det er en stor arbeidsplass, og over 300 elever har sine skoledager her. Vi fikk en fin presentasjon ved rektor Edward Georg Hagen, som særlig tok fram utfordringene ved å drive skolen under covid-nedstengningen. Noen av elevrådets medlemmer var sammen med oss. De fortalte om stor trivsel som elev ved Skjetlein. Samtidig fikk vi høre om utfordringer knyttet til psykisk helse, ensomhet og forventningspress. Dette er en situasjon som vi ser preger mye ungdom i dag, og som også er en utfordring for kirken. Sammen drøftet vi mulige samarbeidsprosjekt mellom skolen og kirken framover.

Litt klisjeaktig kan man si at byen stadig er på leting etter fornyelse og endring, mens bygda er sterkere forankret i tradisjonen. Møtet med historielaget og Torger Onsøyen vitnet om stor interesse for å ta vare på den rike historien til Byneset, og der var også kirka naturlig inkludert.

Gudstjenesten

Vi har hørt om trofasthet og stor oppslutning med ulikt uttrykk. Det er stor oppslutning om livets merkedager: om dåp, konfirmasjonstid, gravferd. De som bruker kirkene, gjør det i ulik rytme. Noen uttrykker sin tro og tilhørighet i ord og jevnlig gudstjenestefeiring. Andre har en mer stillfaren måte å vise sin tilhørighet på, og en langsommere bruk: ved livets og årets store merkedager er de selvsagt der. Vi ser at vi bruker kirka på litt forskjellig måte. Slik er det. Det som er viktig, er at vi kan finne vår plass, og oppleve at vi hører hjemme i kirka når vi er der.

Det er gledelig å se at frivillige er med på gjennomføringen av gudstjenesten. Likedan er det bra å prøve å variere både form og sted for gudstjenestefeiring. Vi har også hørt om den ukentlige Åpen kirke-kvelden i Leinstrand. På slike måter kan flere finne tilhørighet og en plass i den gudstjenestefeirende menighet.

Møte med menighetsrådet

Møtet med menighetsrådet, under ledelse av Signe Lise Hjellen, var en samtale med et råd som *vil noe*. Dette er det første rådet i den nye sammenslåtte menigheten som ble etablert fra og med 2020. I en krevende pandemi-tid med mange begrensninger har menighetsrådet funnet muligheter til å bygge fellesskap mellom folk som før hørte til to ulike sokn. Det opplever vi at de har klart godt. Det er en lang prosess å vokse seg sammen og bygge felles kultur: fortsatt det gode arbeidet! Menigheten viser at de har evne til å løfte blikket ut over de nære og lokale forholdene.

Leinstrand menighet har fra før en vennskapsmenighet i Ukraina, Byneset menighet har det samme med en menighet i Estland. Det er godt å høre at dere velger å beholde begge disse relasjonene i den nye menigheten. Byneset og Leinstrand menighet er også en del av den verdensvide kirke, noe dere følte ekstra sterkt på i år med Ukraina-kontakten.

Menighetsrådet har fått en utfordring med å finne framtida for Rye kapell. Huset er i menighetens eie. Her trengs det store investeringer i restaurering og vedlikehold. Skal menigheten fortsatt stå som eier av bygget? Vi ser utfordringene som er i dette spørsmålet, og at dette er en nødvendig å ta samtalen om eierstruktur og vedlikehold. I den grad bispedømmeråd og prost kan være med i samtalen, gjør vi gjerne det.

Takk for den innsatsen dere gjør i menighetsrådet. Dere gjør en uvurderlig innsats for å videreføre de rike kirkelige tradisjonene i bygda inn i en ny tid.

Under denne visitasen har vi ikke hatt møte med Trondheim kommune eller Kirkelig fellesråd i Trondheim (KfiT). Men under store deler av uka har vi vært sammen med Lars Lossius, soneleder i KfiT. Takk for medvandring med ham gjennom denne uka.

Diakoni og kultur

Diakoni er kirkes omsorgstjeneste. Menigheten har laget en omfattende diakoniplan som vitner om at kirken er til stede på mangfoldige måter i bygda også når det gjelder diakonien.

Vi var med på institusjonsandakt på Nypantunet, der blant annet aktivtør Kristin Åsegg ga oss mottoet «små stunder kan gi store gleder». Det er en arbeidsform som vi i kirken også kan ha med oss.

Møte med Byneset bygdekvinne lag v/ Ingjerd Opland og Byneset sanitetsforening v/ Else Blokkum var virkelig et møte med kvaliteten som ligger i bygdesamfunnet. Disse organisasjonene representerer ikke bare et viktig frivillighetsarbeid. Her er mye god samfunnsberedskap lagret, et omsorgsnettverk som kan mobiliseres om nødvendig. Vi vil på en ekstra måte berømme initiativene som tas overfor nye innflyttere til bygda.

I Nidaros bispedømme har vi et særlig ansvar for pilegrimsarbeidet. Og på Leinstrand starter sjarmøretappen av Gudbrandsdalsleden i det pilegrimene krysser Gaula i Gaulosen. Karon og Jon Wanviks pilegrimsmottak på Sundet gård tar også vare på trosdimensjonen til pilegrimen. Takk for trofast tjeneste for pilegrimsengasjementet vårt - og for den enkelte som trenger mat, hvile, omtanke og noen å snakke med.

Vi har også vært på besøk hos Jon og Olga Elisabeth Slettahjell: her fikk vi se Jons arbeider i atelier og galleri, og Olga Elisabeth ga oss et lite innblikk i barnekultur og skolehistorien på Byneset før om årene.

På Esp bedehus var vi med på Middag og musikk, et lavterskeltilbud for folk i nærområdet. Musikken denne dagen var det Byneset spellmannslag som sto for, et fellesskap av barn, unge og voksne. Rundt middagsgrøten fant naboer og kjente et fellesskap. Ett av diakoniens kjerneområder er inkluderende fellesskap som vi var tydelig vitne til her.

Alle mennesker er skapt i Guds bilde og har uendelig verdi. Det finnes et avtrykk av Skaperen i alle mennesker. Alt det skapte har verdi, som en del av Skaperens mangfoldige og uendelig rike vev. I lokalsamfunn som er så forankret i jorda er det ikke vanskelig å se sammenhengen. Vannet, jorda, fjellet, skogen, havet er sårbart, og trenger at vi behandler dem med varsomhet og respekt. Menneskene er medskapere, og vårt ansvar er å verne om Guds hellige skaperverk. Vi må ta ansvar for at livet på jorden overlever. Dette perspektivet er godt integrert i Byneset og Leinstrand. Livskraftige bygder og engasjement for lokalsamfunnet er en viktig forutsetning for å utvikle et bærekraftig samfunn. I bunn og grunn er bærekraft sivilsamfunnets målord for diakoni og samfunnsansvar. Visitasen har minnet oss om at kirkas bidrag inn i arbeidet med bærekraft i lokalsamfunnene også er blikket på utenforskap, og de sårbare i nåtid og fremtid.

Kirkebygg og gravplass

Foruten Rye kapell har soknet to flotte kirkebygg med lange historiske røtter.

Byneset kirke (St. Michaelskirken på Stein) nærmer seg 850 år. Det er en av våre eldste middelalderkirker, og virkelig et smykke for hele bispedømmet. Tilstandsrapporten er god, kirken er i hovedsak godt vedlikeholdt og har ingen skader som krever øyeblikkelig utbedring. Nå ser vi fram til at det blir bygd et hc-toalett for å bedre den universelle utformingen av kirken.

Leinstrand kirke feirer 350 år neste år. Den er også godt vedlikeholdt.

Vi vil berømme KfiT for å ta godt vare på kirkebyggene, her ser vi solid og profesjonell forvaltning. Det samme gjelder forvaltningen av de to gravplassene. På Byneset gravlund arbeides det med en utvidelse.

KfiT har sentralisert sin gravplassforvaltning, og har ikke noe eget personell stasjonert på de to gravplassene. Organiseringa av denne tjenesten ser ut til å fungere godt. Ved gravplassene ved begge kirkene arrangeres det rake- og ryddedager, noe som er bra for den lokale forankringen til gravplassen.

Menighetene har også aktiviteter knyttet til Berg bedehus og Esp bedehus, begge er nyttige lokaler i menighetsarbeidet. Mye flott arbeid drives her.

Noen utfordringer

Etter innholdsrike visitasdager vil jeg legge igjen noen utfordringer:

- Arbeidet med barn og unge er et prioritert og ressurskrevende arbeidsfelt. Det gode arbeidet må tas vare på og videreføres. Særlig når det gjelder konfirmantarbeidet bør biskop og kirkeverge sammen se på hvordan oppgavene fordeles framover.
- Det skjer mye godt frivillig arbeid i Leinstrand og Byneset. Er det flere som den lokale kirke kan opprette samarbeid med? Løft blikket og let etter gode allianser!
- Menigheten fikk et godt møte med Skjetlein videregående skole. Under samtalen kom det fram noen ideer til samarbeid. Dette bør utforskes nærmere.
- Den vakre og spesielle Byneset kirke ligger i dag 3 km unna sentrum. Det vanskeliggjør skolens besøk til kirkebygget, for eksempel ved skolegudstjenester. Går det an å finne ordninger som gjør dette mulig i framtida?
- Neste år er Leinstrand kirke 350 år. Det er en gylden anledning til å profilere kirkebygget, tilhørighet og menighetsarbeid tydelig i lokalmiljøet. Planleggingen av jubileet bør bli en prioritert oppgave i månedene framover.

Takk

Til slutt: Takk! En stor takk for gjestfrihet og varm mottakelse overalt!

Takk til dere som har planlagt og deltatt under visitasdagene; dere som er ansatt i Kirkelig fellesråd i Trondheim, rådsmedlemmer, frivillige og andre som vi har møtt.

Takk til prost Håkon Olaussen, til rådgiver Olav Dahle Svanholm for konstruktivt og godt arbeid og medarbeiderskap.

Må Gud velsigne Byneset og Leinstrand menighet, og veien videre som lokalsamfunn og kirke sammen!

